

Lezen

Voorbeeldactiviteiten bij het bieden van context

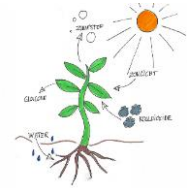
Lezen 1 – Activiteiten vóór het lezen

Voor de docent: je kunt studenten helpen om een tekst van een hoger niveau te doorgronden en de bijbehorende vaktaal te leren door vóór het lezen de contextuele inbedding bij de tekst te verhogen. Dit kun je doen door:

- Voorkennis aan te brengen en ervaringscontexten aan te bieden, bijvoorbeeld door:
 - de voorkennis en ervaringen van studenten bij het onderwerp op te halen;
 - een filmpje te laten zien waarin hetzelfde wordt getoond als in de tekst beschreven staat en studenten daar eerst over in gesprek te laten gaan;
 - studenten een proefje laten doen of met een voorwerp aan de slag te laten gaan en daar in hun dagelijkse taal met elkaar over te laten praten (zie bijvoorbeeld de werkvorm 'Spreeken 1 – Functioneel spreken over een nieuw onderwerp').

- Studenten vertrouwd maken met lastige kernbegrippen in de tekst, bijvoorbeeld door:
 - studenten een woordenlijst te geven met de belangrijkste kernbegrippen; aan studenten met een andere moedertaal kun je vragen of ze dezelfde begrippen kennen in hun eigen taal;
 - studenten zelf belangrijke woorden die ze niet kennen laten markeren en ze de betekenis laten opzoeken, over die woorden laten praten of ze deze woorden laten verwerken (zie bijvoorbeeld de werkvorm 'Woordenschat 3 – Wordvierkant' of 'Lezen 8 – Woorden sorteren').

- Studenten vertrouwd maken met fenomenen en processen die in de tekst aan bod komen, bijvoorbeeld door:
 - vooraf het proces uit te tekenen of studenten dit te laten uittekenen met de belangrijkste begrippen erbij;
 - een filmpje te laten zien of een proefje te laten zien waarin het proces zichtbaar wordt, met de belangrijkste begrippen erbij.

Lezen 2 – Verbinden aan eigen ervaring

Vergelijk de ervaringen van X in dit verhaal met jouw ervaring met X of bedenk eens wanneer je zoiets al eerder gehoord of meegemaakt hebt. Bespreek dit met je medestudent.

Voor de docent: wanneer je studenten verbindingen laat leggen met eigen ervaringen, zal de leerstof sneller beklijven.

Voorbeeldactiviteiten bij het verwerken van teksten in interactie en/of met taalsteun

Lezen 3 – Leesstrategieën toepassen

Voor

Denk na over de volgende vragen: waarom lees je een tekst? Lees je voor je plezier? Lees je omdat je op zoek bent naar details? Of wil je alleen een overzicht krijgen van de tekst en wil je de belangrijkste conclusies van de auteur weten? Voor elk leesdoel heb je verschillende leesstrategieën nodig. Het kan bijvoorbeeld zijn dat je de hele tekst moet lezen voor specifieke details, maar je hoeft misschien niet de hele tekst te lezen als je de belangrijkste conclusies van de tekst wilt weten.

Tijdens

Je krijgt van je docent een artikel aangereikt. Let op: lees het artikel niet gelijk door, maar kijk eerst alleen naar de titel. Verderop in de opdracht lees je het artikel op verschillende manieren door.

1. Voorspellen: je hebt alleen de titel gelezen. Denk na: wat weet je al van dit onderwerp? Voorspel de inhoud, tekstopbouw en leg relaties met wat je al weet (voorkennis over het onderwerp). Noteer dit kort, in steekwoorden.
2. Oriënteren/scannen: lees nu de tekst oriënterend. Let op uiterlijke kenmerken van de tekst en de bron: Wat valt je op? Is de bron betrouwbaar? Staan er woorden gemarkeerd? Welke vaktaal zie je?
3. Globaal lezen: lees daarna de tekst globaal. Schrijf de functie van alinea's in de kantlijn, onderstreep kernwoorden en signaalwoorden. Lees bijvoorbeeld de eerste en laatste zin van alinea's. Kun je de tekst nu in hoofdlijnen samenvatten? Parafraseer (in eigen woorden) de belangrijkste elementen van de tekst.
4. Intensief lezen: kun je de tekst na stap 3 nog niet goed parafaseren? Lees het artikel dan intensief en formuleer vragen bij de tekst. Je kunt bijvoorbeeld per alinea of paragraaf vragen opschrijven beginnend met: Wie..?, Wat..?, Waar..?, Waarom..? en Hoe..?

Voor de docent: je kunt deze werkvorm samen met je studenten uitvoeren tijdens de les, of ze de opdracht individueel laten uitvoeren ter voorbereiding van een les. Geef in ieder geval zelf een duidelijke opdracht mee. Laat ze vooraf deze video bekijken: [Hoe lees ik een tekst?](#).

Lezen 4 – Samenvatten in één zin

Tijdens

Maak groepjes van 2-4 studenten. Kies samen een lastig tekstgedeelte (bijvoorbeeld één alinea) uit een hoofdstuk van je lesboek en probeer dit in één zin samen te vatten met behulp van denken-delen-uitwisselen:

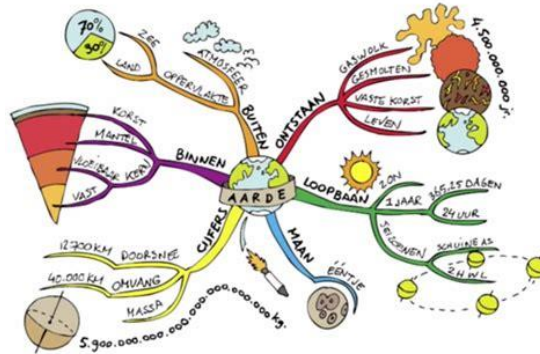
1. Probeer eerst allemaal voor jezelf een zin te bedenken.
2. Daarna deel je de zinnen met elkaar en probeer je samen tot de beste zin te komen.
3. Tot slot wissel je klassikaal de zinnen met elkaar uit en geef je elkaar feedback.

Voor de docent: je kunt deze werkvorm samen met je studenten uitvoeren tijdens de les, of ze de opdracht in groepjes laten uitvoeren ter voorbereiding van een les. Je kunt ieder groepje een ander tekstgedeelte uit jouw lesmateriaal (artikel, hoofdstuk uit een boek) laten samenvatten en tijdens de les de verschillende kernzinnen samenvoegen. Zo krijgen je studenten een complete parafrase van de hoofdzaken van dat artikel of hoofdstuk.

Lezen 5 - Een mindmap maken

Voor

Je maakt ter voorbereiding op de les individueel een mindmap van hoofdstuk X uit het boek of een artikel over dat lesthema. Je kijkt daarvoor naar de belangrijkste begrippen uit het hoofdstuk/artikel. De mindmap moet tenminste drie niveaus hebben. Een voorbeeld van een mindmap zie je hier:

Tijdens

Groepsdiscussie: in groepen van 3 of 4 studenten voer je de volgende opdracht uit:

- Je bekijkt de verschillende mindmaps van dezelfde tekst.
- Wat zijn de verschillen en overeenkomsten?
- Wat vinden jullie gezamenlijk de beste mindmap (of een combinatie van mindmaps)?
- Jullie maken nu samen 1 mindmap op basis van jullie eigen mindmaps. Maak de uiteindelijke mindmap zo, dat je deze kunt uitleggen aan anderen.
- Presenteer vervolgens de mindmap aan de klas.
- Je presenteert de inhoud van de tekst in eigen woorden.
- Vertel ook waarom dit volgens jullie een goede mindmap is.

Voor de docent: je kunt bij deze werkvorm toelichting geven bij de betekenis van een mindmap. Een mindmap is een hiërarchische en visuele weergave van de tekst. Het gaat hierbij om de relaties tussen belangrijke begrippen in de tekst. Een mindmap is in dit geval dus bedoeld om een overzicht te krijgen van de belangrijkste bouwstenen van een tekst en relaties daartussen.

Je kunt de studenten laten nadenken over hun voorkeur: hoeveel niveaus heeft mijn mindmap en gebruik ik kleuren en diktes van lijnen met een speciaal doel? Laat hen eventueel vooraf deze video bekijken: [Hoe maak ik een mindmap?](#)

Lezen en formuleren 6 – Stelling

1. Kies een onderwerp uit hoofdstuk X dat voor jou het belangrijkste is. Bedenk een stelling bij dat onderwerp die je kunt verdedigen.
2. Vorm een groepje van 4. Vergelijk de stellingen met elkaar. Zijn ze allemaal waar?
3. Zoek een stelling uit die jullie allemaal kunnen verdedigen en die veel reacties van je klasgenoten zal oproepen.

Voor de docent: de opdracht een stelling te formuleren dwingt de student om een belangrijk onderdeel of de hoofdzaak van de leerstof helder in één zin te formuleren. Voorbeelden van stellingen zijn: 'een coolingdown is bij het sporten minder belangrijk dan bij een warming-up' (biologie) of 'een vulkaanuitbarsting is voor boeren zo gek nog niet' (aardrijkskunde) (Hajer & Meestringa, 2022: 101). Na stap 3 kun je de studenten vragen om hun stellingen te noemen en te onderbouwen. Zie bijvoorbeeld de werkvorm 'Spreken en lezen 4 – In debat'.

Lezen 7 – Teksten vergelijken

Voor

Ter voorbereiding van de aankomende les zoek je op internet of in je lesboek naar een leestekst die gaat over het thema van de aankomende les: de tekst kan bijvoorbeeld een nieuwsbericht zijn, of een artikel uit een tijdschrift, of een tekst uit je lesboek. Neem je tekst mee naar de les.

Tijdens

Je docent deelt tijdens de les een (eigen) artikel uit over het lesthema. Je hebt nu dus twee teksten over hetzelfde thema. Iedereen leest de tekst van de docent op zijn eigen manier, zodat die de tekst begrijpt. Je kunt dus leesstrategieën inzetten als je dat prettig vindt.

Opdracht

Tijdens deze opdracht werk je in tweetallen:

1. Je interviewt elkaar over de tekst die je zelf hebt gelezen en die je klasgenoot dus niet gelezen heeft.
2. Stel de ander vragen over zijn/haar tekst, zodat je uiteindelijk een duidelijk beeld hebt waar de tekst over gaat.
3. Vraag de ander naar de verschillen en overeenkomsten tussen de tekst van de docent en de zelf gevonden tekst. Zoek tenminste 2 overeenkomsten en 3 verschillen.

Voor de docent: je hoeft deze opdracht niet van elke student te bekijken of te beoordelen. Wat je kunt doen, is je studenten vragen naar belangrijke overeenkomsten en verschillen en welke tekst zij beter vinden en waarom. Bij hun uitleg kun je een koppeling maken naar wat een tekst goed maakt: Is de bron betrouwbaar? Of is het de schrijfstijl en/of woordkeuze van de schrijver? Is het de duidelijke tekstopbouw? Of is de tekst inhoudelijk sterk? Zo laat je je studenten een tekst op waarde schatten, wat belangrijk is voor hun taalontwikkeling.

Lezen en woordenschat 8 – Woorden sorteren

Na

Je krijgt van je docent na afloop van de les een online artikel aangereikt als voorbereiding op de volgende les. Let op: lees het artikel niet gelijk helemaal door, maar kijk eerst alleen naar de titel. Waar denk je dat de tekst over gaat? Wat weet je al van het onderwerp? Vervolgens lees je de tekst een keer door.

Je gaat in de tekst op zoek naar allerlei soorten woorden.

1. Onderstreep alle woorden die gaan over het vakgebied (vaktaal).
2. Maak alle belangrijke kernwoorden **vetgedrukt**.
3. Zet alle woorden die passen bij moeilijkere, zakelijke teksten *cursief*.
4. Markeer alle woorden die je niet kent met een kleur.

Voor de docent: je kunt deze werkvorm samen met je studenten bespreken tijdens de opvolgende les. Je kunt moeilijke woorden uitleggen en vaktaal door je studenten in eigen woorden laten uitleggen aan een ander. Ook kun je je studenten een woorddossier of woordenlijst laten aanmaken, met deze vier categorieën: 1. Vaktaal, 2. Kernwoorden – per vak, met een overzicht van kernwoorden per hoofdstuk / paragraaf, 3. Zakelijke, formele woorden, 4. Onbekende woorden.

Voorbeeld
woorddossier.docx

Lezen 9 – Toetsvragen maken

Voor

Je krijgt binnenkort een toets over een of meerdere hoofdstukken uit je lesboek. Bedenk voorafgaand aan de les samen met 1 klasgenoot vier toetsvragen bij hoofdstuk X uit het lesboek. Let erop dat:

- de toetsvragen over de gehele inhoud van de lesstof gaan (verspreid over de stof);
- je verschillende soorten vragen stelt;
- het vragen zijn die je daadwerkelijk op een toets kan verwachten;
- de toetsvragen je helpen bij het bestuderen van de lesstof voor de toets.

Tijdens

Je maakt nu groepjes van 3 of 4 studenten. Je legt alle toetsvragen naast elkaar en bedenkt samen wat naar jullie mening de twee beste toetsvragen zijn. Bedenk ook een antwoord bij de twee beste vragen en beargumenteer waarom het goede toetsvragen zijn.

Voor de docent: Om goede toetsvragen te kunnen bedenken over de tekst, moeten je studenten een goed overzicht hebben van die tekst. Het daagt je studenten uit om te denken zoals jij ('Wat zou mijn docent kunnen vragen op de toets?'). Daarnaast kun je studenten helpen met het formuleren van toetsvragen op verschillende niveaus:

1. Kennis
2. Begrijpen
3. Toepassen
4. Analyseren
5. Creëren
6. Evalueren

Je kunt hiervoor deze website gebruiken: [voorbeeldvragen Bloom | leer-actief](#). De site geeft een duidelijk en visueel overzicht van welke vragen je kunt stellen bij de verschillende niveaus.

Bonus: je kunt afspreken met je studenten dat de beste toetsvraag (of de beste twee toetsvragen) daadwerkelijk wordt gebruikt voor de aankomende toets. Dit is een extra motivatie om mooie toetsvragen te ontwerpen!